

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ
ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Αθήνα, 22-1-2016

ΑΤΟΜΙΚΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ 11/2016

Αριθμός Ερωτήματος: Το έγγραφο με αριθμό πρωτ. Γ59/3/15-9-2015 του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ-Γενική Διεύθυνση Ασφαλιστικών Υπηρεσιών-Διεύθυνση Παροχών-Τμήμα Κύριας Σύνταξης.

Περίληψη Ερωτήματος: Ερωτάται εάν, σε περίπτωση που δεν χορηγήθηκε με την αρχική συνταξιοδοτική απόφαση, από λάθος της Υπηρεσίας του Ιδρύματος, η προσαύξηση για τα ανήλικα τέκνα του συνταξιούχου του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, Α.Η., σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 29 παρ. 3 του α.ν. 1846/1951 (Α' 179), όπως αντικαταστάθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 5 παρ. 3 του ν. 825/1978 (Α'189) και ισχύει με το άρθρο 29 του ν. 3518/2006 (Α' 272), τίθεται, βάσει της, ήδη, εκδοθείσας υπ' αρ. 644/2006 απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Πειραιά, θέμα καταλογισμού εντόκως προς 5% των ποσών που χορηγήθηκαν στον ανωτέρω, σε εκτέλεση της με αριθμό 311/1002 οριστικής απόφασης του Διοικητικού Πρωτοδικείου Λαμίας, και, με δεδομένο ότι, οι διοικητικές αρχές υποχρεούνται να συμμορφώνονται με το περιεχόμενο απόφασης δικαστηρίου, νομιμοποιείται ή όχι η αρμόδια υπηρεσία του Ιδρύματος να μην εκτελέσει την ανωτέρω εφετειακή απόφαση, χωρίς να παραβιάζεται το δεδικασμένο που απορρέει από αυτήν.

Γνωμοδοτών: Παναγιώτα Σ. Παρασκευοπούλου, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

.....
Επί του ανωτέρω ερωτήματος εκθέτω τα κατωτέρω:

Ιστορικό

1. Κατ' αρχήν, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 29 παρ. 3 του α.ν. 1846/1951 (Α' 179), όπως αντικαταστάθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 5 παρ. 3 και 4 του ν. 825/78 (Α' 189) και ισχύει με το άρθρο 29 του ν. 3518/2006 (Α' 272), το ποσό της σύνταξης των συνταξιούχων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ λόγω γήρατος ή αναπηρίας προσαυξάνεται κατά 20% για το πρώτο τέκνο, 15% για το δεύτερο τέκνο και κατά 10% για το τρίτο τέκνο, εφόσον αυτά δεν έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους ή το 24^ο αν σπουδάζουν, είναι άγαμα και δεν ασκούν κάποιο επάγγελμα ή δεν λαμβάνει γι' αυτά προσαύξηση ο έτερος των συζύγων, εάν είναι συνταξιούχος, ή δεν λαμβάνουν τα ίδια σύνταξη από ασφαλιστικό οργανισμό, ΝΠΔΔ ή το Δημόσιο.

2. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 3068/2002 (Α' 274), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με το άρθρο 20 του ν. 3301/2004 (Α' 263), οι διοικητικές αρχές υποχρεούνται να συμμορφώνονται στο περιεχόμενο της απόφασης του δικαστηρίου με θετική ενέργεια ή να απέχουν από κάθε ενέργεια που είναι αντίθετη στην κρίση της. Το δεδικασμένο όμως που απορρέει από τις αποφάσεις των Δικαστηρίων και του Συμβουλίου της Επικρατείας είναι σχετικό και ισχύει μόνο μεταξύ των διαδίκων και περιορισμένο, καθόσον αφορά μόνο στα ζητήματα που κρίθηκαν από το Δικαστήριο.

4. Περαιτέρω, σχετικά με τη συνταξιοδοτική περίπτωση του Α.Η. του Η. ισχύουν ειδικότερα τα ακόλουθα:

Ο Α.Η. υπέβαλε προς το Υποκατάστημα Ι.Κ.Α. Αμφισσας την με αριθμό πρωτ. 138/30-5-1997 αίτηση περί απονομής σ' αυτόν συντάξεως, λόγω γήρατος, συνυποβάλλοντας υπεύθυνη δήλωση, στην οποία ανέφερε ότι, έχει δύο ανήλικα και άγαμα τέκνα, ηλικίας 11 και 9 ετών, και ότι η σύζυγός του εργαζόταν ως καθαρίστρια στα ΚΑΠΗ Αμφισσας και ελάμβανε επίδομα για τα τέκνα τους.

5. Με τη με αριθμό πρωτ. 1442/3-11-1997 απόφαση Δ/ντή του αρμοδίου Υποκ/τος χορηγήθηκε στον ανωτέρω σύνταξη, λόγω γήρατος, από 30-5-1997, ήτοι από της υποβολής της αίτησής του, χωρίς, όμως, να συνυπολογισθεί σ' αυτήν, προσαύξηση λόγω οικογενειακών βαρών για τα ως άνω ανήλικα τέκνα του.

6. Κατά της απόφασης αυτής ο ανωτέρω άσκησε ένσταση ενώπιον της αρμόδιας Τοπικής Διοικητικής Επιτροπής (ΤΔΕ), η οποία απορρίφθηκε με την με αριθμό 75/1998 απόφαση αυτής, με την αιτιολογία ότι, δεν δικαιούται την αιτούμενη προσαύξηση, διότι τη λαμβάνει η σύζυγός του.

7. Με την με αριθμό 311/2002 απόφαση του τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Λαμίας ακυρώθηκε η προαναφερόμενη απόφαση της ΤΔΕ, αφού το δικαστήριο έκρινε ότι, η διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 29 του α.ν. 1846/1951, η οποία απαγορεύει τη διπλή καταβολή της προσαυξήσεως λόγω οικογενειακών βαρών σε περίπτωση που ο σύζυγος του συνταξιούχου εργάζεται ή συνταξιοδοτείται από το Δημόσιο ή ΝΠΔΔ είναι ανίσχυρη, ως αντιτιθέμενη στα άρθρα 4 παρ. 1 και 21 παρ. 1 του Συντάγματος. Σε εκτέλεση μάλιστα της εν λόγω πρωτόδικης απόφασης, εκδόθηκε η με αριθμό πρωτ. 292/24-3-2005 τροποποιητική απόφαση του Δ/ντή του ανωτέρω Υποκ/τος ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, με την οποία χορηγήθηκε προσαύξηση για τα τέκνα του Α.Η. από 30-5-1997.

8. Στη συνέχεια, με την με αριθμό 644/2006 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Πειραιά, ενώπιον του οποίου ασκήθηκε έφεση από το Ίδρυμα, κρίθηκε ότι, η προαναφερόμενη διάταξη δεν αντίκειται στα άρθρα 4 παρ. 1, 21 παρ. 1 και 22 παρ. 1 του Συντάγματος, «...διότι το κατοχυρωμένο από την τελευταία αυτή διάταξη δικαίωμα ίσης αμοιβής για παρεχόμενη εργασία ίσης αξίας τυγχάνει εφαρμογής μόνον αναφορικά με τις αμοιβές των εργαζομένων και όχι με τις κοινωνικοασφαλιστικές παροχές, όπως η σύνταξη», και εξαφανίστηκε η αρ. 311/02 απόφαση του Δ.Π.Λ.

9. Κατόπιν τούτων και δεδομένου ότι, η εν λόγω προσαύξηση για τα τέκνα του Α.Η., από λάθος της ως άνω Υπηρεσίας, δεν χορηγήθηκε με την αρχική συνταξιοδοτική απόφαση και ενόψει του ότι, βάσει της ως άνω απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Πειραιά, τίθεται πλέον θέμα καταλογισμού εντόκως προς 5% των ποσών που χορηγήθηκαν στον ανωτέρω σε εκτέλεση της προγενέστερης με αριθμό 311/1002 οριστικής απόφασης του Διοικητικού Πρωτοδικείου Λαμίας, ερωτάται εάν, νομιμοποιείται ή όχι η εν λόγω αρμόδια υπηρεσία να μην εκτελέσει την ανωτέρω εφετειακή απόφαση, χωρίς να παραβιάζεται το δεδικασμένο που απορρέει από αυτήν.

Νομοθετικό πλαίσιο

10. Σύμφωνα με την **παρ. 3 του άρθρου 29 του α.ν. 1846/1951** «Περί Κοινωνικών Ασφαλίσεων» (Α' 179), όπως αυτή αντικαταστάθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 5 παρ. 3 και 4 του ν. 825/1978 (Α' 189), ορίζεται ότι:

«3. Το ποσόν της συντάξεως λόγω αναπηρίας ή γήρατος προσαυξάνεται δια την σύζυγον κατά το ποσόν ενός και ημίσεως του εκάστοτε ισχύοντος ημερομισθίου

ανειδίκευτου εργάτου εφ' όσον δεν ασκεί επάγγελμα τι ή δεν είναι συνταξιούχος ασφαλιστικού οργανισμού ή Ν.Π.Δ.Δ. ή του Δημοσίου ...

Αι κατά την παράγραφον 1 του παρόντος άρθρου συντάξεις προσαυξάνονται κατά 20% δια το πρώτον τέκνον, 15% δια το δεύτερον τέκνον και 10% δια το τρίτον τέκνον, εφ' όσον είναι άγαμα και δεν ασκούν επάγγελμα τι ή δεν λαμβάνει δι' αυτά προσαύξησιν ο έτερος των συζύγων, εάν είναι συνταξιούχος ή δεν λαμβάνουν τα ίδια σύνταξιν εξ ασφαλιστικού Οργανισμού ή του Δημοσίου ή Ν.Π.Δ.Δ.».

11. Περαιτέρω, με την **παρ. 5 του ως ιδίου ως άνω άρθρου του α.ν. 1846/1951**, όπως είχε αυτή αντικατασταθεί με την παρ. 1 του άρθρου 12 ν.δ. 4476/1966 (Α' 103), πριν από την αντικατάστασή της με την παρ. 1 του άρθρου 29 ν. 3518/2006 (ΦΕΚ Α' 272/21.12.2006), ορίζετο ότι:

«5. Η καταβολή των συντάξεων και του επιδόματος αναπροσαρμογής άρχεται από της ημέρας καθ' ην υπεβλήθη υπό του ησφαλισμένου η αίτησις περί απονομής της συντάξεως...».

12. Σύμφωνα με την **παρ. 6 του ιδίου ως άνω άρθρου του α.ν. 1846/1951**, της οποίας τα δύο τελευταία εδάφια, όπως είχαν τροποποιηθεί με το άρθρο 5 ν. 825/1978, αντικαταστάθηκαν ως κατωτέρω με την παρ. 3 του άρθρου 6 ν. 2335/1995 (Α' 185):

6. Το δικαίωμα εις σύνταξιν ή εις επίδομα αναπροσαρμογής λήγει εις το τέλος του μηνός, καθ' ον έλαβε χώραν ο θάνατος του συνταξιούχου ή του επιδοματούχου λόγω αναπροσαρμογής ή ο ανάπηρος έπαυσε να πληροί τας προϋποθέσεις του άρθρου 28, παράγραφος 2, ή επί χήρας εις το τέλος του μηνός καθ' ον συνήψε νέον γάμον και επί τέκνων, εγγόνων και προγονών, εις το τέλος του μηνός, καθ' ον συνεπλήρωσαν το 18^{ον} έτος της ηλικίας των ή προ τούτου συνήψαν γάμον.

Κατ' εξαίρεση, το δικαίωμα σε σύνταξη των παιδιών, εγγονών ή προγονών, εφόσον δεν εργάζονται ή δεν ασκούν κάποιο επάγγελμα ή δεν παίρνουν σύνταξη από δική τους εργασία από το Δημόσιο, Ν.Π.Δ.Δ. ή οποιονδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης, παρατείνεται μέχρι το τέλος του μήνα που συμπληρώνουν το 24^ο έτος της ηλικίας τους **αν:** α) φοιτούν σε ανώτερες ή ανώτατες σχολές του εσωτερικού ή του εξωτερικού ή β) είναι παιδιά ορφανά και από τους δύο γονείς ή γ) παιδιά που η συντήρησή τους βάρυνε αποκλειστικά τον εγκαταλελειμμένο θανόντα γονέα.

Τα παραπάνω όρια ηλικίας δεν ισχύουν προκειμένου για παιδιά, εγγόνια, προγονούς, που είναι ανίκανα για κάθε βιοποριστική εργασία, εφόσον η ανικανότητά τους επήλθε πριν από τη συμπλήρωση των προαναφερόμενων ορίων ηλικίας».

13. Σύμφωνα με το **άρθρο 2 παρ. 8 του ν. 1759/1988** «Ασφαλιστική κάλυψη ανασφάλιστων ομάδων-βελτίωση της κοινωνικοασφαλιστικής νομοθεσίας και άλλες διατάξεις» (Α' 5):

«Η αληθινή έννοια του εδωφ. β' της παρ. 3 του άρθρου 29 του α.ν. 1846/1951, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 6 του ν.δ. 4104/1960, είναι ότι οι προβλεπόμενες από αυτό προσαυξήσεις των συντάξεων για παιδιά χορηγούνται μέχρι το χρόνο συμπλήρωσης των όρων ηλικίας που προβλέπονται από την παράγραφο 6 του ίδιου άρθρου, όπως ισχύει σήμερα».

14. Στις διατάξεις του **άρθρου 56 του π.δ. 341/1978** «Περί της ενώπιον των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων διαδικασίας επί των υπαγομένων εις αυτά διοικητικών διαφορών δυνάμει του άρθρου 7 του Ν. 702/77» (ΦΕΚ Α' 71) ορίζονταν τα εξής:

«Συνέπεται αποφάσεως επί προσφυγής.

1. Η δεχόμενη την προσφυγήν απόφασις, απαγγέλλει την ακύρωσιν ή τροποποίησιν της προσβαλλομένης πράξεως και ισχύει έναντι πάντων. 2...3...

4. Αι διοικητικά αρχαί υποχρεούνται να συμμορφούνται κατά τας εκάστοτε περιπτώσεις δια θετικής ενεργείας προς το περιεχόμενον της αποφάσεως του δικαστηρίου ή απέχουν από πάσης ενεργείας αντιπιθεμένης προς τα υπ' αυτού κριθέντα. Ο παραβάτης, πλην της κατά το άρθρον 259 του Ποινικού Κώδικος διώξεως, υπέχει και προσωπικήν ευθύνην προς αποζημίωσιν».

15. Σύμφωνα με την **παρ. 3 του άρθρ. 20 του ν. 1868/1989** «Τροποποίηση, αντικατάσταση και συμπλήρωση διατάξεων του ν. 1756/1988 «Κώδικας οργανισμού δικαστηρίων και κατάσταση δικαστικών λειτουργών», τροποποίηση διατάξεων του ν.δ. 3026/1954 «Περί Κώδικος Δικηγόρων και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ Α' 230):

«Η προθεσμία και η άσκηση της έφεσης δεν αναστέλλουν την εκτέλεση της απόφασης που εκδόθηκε σε προσφυγή».

16. Στα **άρθρα 197 και 198 του ν. 2717/1999** «Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας» (Α' 97) ορίζονται ειδικότερα τα εξής:

«Άρθρο 197:

1. Δεδικασμένο δημιουργείται από τις τελεσίδικες και τις ανέκκλητες αποφάσεις, εφόσον οι τελευταίες δεν υπόκεινται σε ανακοπή ερημοδικίας, ως προς το, ουσιαστικό ή δικονομικό, διοικητικής φύσης ζήτημα που με αυτές κρίθηκε, εφόσον τούτο τελεί σε άμεση και αναγκαία συνάρτηση προς το συμπέρασμα που με τις ίδιες έγινε δεκτό...2...3...».

« Άρθρο 198:

1. Οι διοικητικές αρχές οφείλουν, με θετικές ενέργειες ή με αποχή από κάθε αντίθετη ενέργεια, να συμμορφώνονται προς το περιεχόμενο των αποφάσεων οι οποίες εκδίδονται για διαφορές που άγονται προς επίλυση με άσκηση προσφυγής. 2. Η παράλειψη διοικητικής αρχής προς συμμόρφωση, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην προηγούμενη παράγραφο, έχει ως συνέπεια, για τον παραβάτη, εκτός από την κατ' άρθρο 259 του Ποινικού Κώδικα ποινική του δίωξη, και την προσωπική του ευθύνη προς αποζημίωση».

17. Στο άρθρο 21 παρ. 1 του ν. 3068/2002 «Συμμόρφωση της Διοίκησης προς δικαστικές αποφάσεις-εκτέλεση κατά Δημοσίου προαγωγή διοικ. δικαστών, αλλοδαποί» (ΦΕΚ Α' 274) ορίζεται ότι:

«Το Δημόσιο, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και τα λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου έχουν υποχρέωση να συμμορφώνονται χωρίς καθυστέρηση προς τις δικαστικές αποφάσεις και να προβαίνουν σε όλες τις ενέργειες που επιβάλλονται για την εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής και για την εκτέλεση των αποφάσεων. Δικαστικές αποφάσεις κατά την έννοια του προηγούμενου εδαφίου είναι όλες οι αποφάσεις των διοικητικών, πολιτικών, ποινικών και ειδικών δικαστηρίων που παράγουν υποχρέωση συμμόρφωσης ή είναι εκτελεστές κατά τις οικείες δικονομικές διατάξεις και τους όρους που κάθε απόφαση τάσσει».

18. Σύμφωνα με το άρθρο 40 παρ. 4 του α.ν. 1846/1951 (Α' 179):

«Πάσα παροχή εις χρήμα αχρεωστήτως καταβληθείσα υπό του ΙΚΑ ως και η αξία των εις είδος τοιούτων, τα της αποτιμήσεως των οποίων θέλει προσδιορίσει Κανονισμός επιστρέφονται εντόκως προς 5%, αναζητούνται δε κατά τις διατάξεις περί αναγκαστικής εισπράξεως των καθυστερουμένων εισφορών του Ιδρύματος».

19. Τέλος, σύμφωνα με την παρ. 7 και ήδη παρ. 6 του άρθρου 27 του α.ν. 1846/1951, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 44 παρ. 2 του ν. 2698/1953 και αντικαταστάθηκε αρχικά με την παρ. 8 του άρθρου 2 του ν. 2556/1997 και εκ νέου με την παρ. 2 του άρθρου 15 του ν. 2972/2001 (Α' 291):

«6. Το δικαίωμα του Ι.Κ.Α. προς είσπραξη όλων των χρηματικών απαιτήσεών του, καθώς και των απαιτήσεων των φορέων, κλάδων ή λογαριασμών των οργανισμών κοινωνικής πολιτικής, των οποίων τις εισφορές συνεισπράττει το Ι.Κ.Α., παραγράφεται μετά δεκαετία από τη λήξη του οικονομικού έτους μέσα στο οποίο βεβαιώθηκε υπό στενή έννοια (ταμειακό). Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, μετά από γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου του Ι.Κ.Α. η παραγραφή μπορεί να ορίζεται πενταετής...».

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

Από τις προπαρατιθέμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς και συνδυασμό, συνάγονται τα ακόλουθα:

20. Κατ' αρχήν, κατά την έννοια της ανωτέρω διατάξεως της παρ. 3 του άρθρου 29 του α.ν. 1846/1951, όσον αφορά ειδικότερα το δεύτερο εδάφιο αυτής, που αναφέρεται στην προσαύξηση της συντάξεως λόγω ανήλικων τέκνων, ρητά ορίζονται ως προϋποθέσεις για τη χορήγηση αυτής σε ποσοστό 20%, 15% και 10% για κάθε πρώτο ή δεύτερο ή τρίτο τέκνο αντίστοιχα: α) να μη λαμβάνει την προσαύξηση ο άλλος σύζυγος, εάν είναι συνταξιούχος ασφαλιστικού οργανισμού ή του Δημοσίου, ή κατ' ανάλογη εφαρμογή, εργαζόμενος στους φορείς αυτούς και β) τα τέκνα να μην έχουν συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας τους, να μην είναι άγαμα ή να συνεχίζουν τις σπουδές τους σε ανώτερες ή ανώτατες σχολές εάν κατά το διάστημα αυτό δεν ασκούν κάποιο επάγγελμα ή δεν λαμβάνουν σύνταξη εξ ίδιας εργασίας από το Δημόσιο ή άλλο φορέα κυρίας ασφαλίσεως. Σημειωτέον δε ότι, στο πρώτο εδάφιο της ίδιας ως άνω διάταξης του εν λόγω άρθρου ορίζονται επίσης οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση προσαύξησης για τη σύζυγο του συνταξιούχου, οι οποίες διαφέρουν των ανωτέρω που αφορούν τα τέκνα του συνταξιούχου, καθόσον απαιτείται εκ του νόμου να μην εργάζεται αυτή ή να μην είναι συνταξιούχος ασφαλιστικού οργανισμού ή ΝΠΔΔ ή του Δημοσίου.

21. Σύμφωνα με τη νομολογία του ΣτΕ, που ερμηνεύεται λαμβανομένων πλέον υπόψη τόσο των περί ισότητας των φύλων και προστασίας της οικογένειας συνταγματικών διατάξεων, όσο και της μεταβολής των κοινωνικών συνθηκών από την άποψη της παροχής εργασίας κατά κανόνα και από τους δύο συζύγους και όχι μόνον από τον άνδρα, όπως συνέβαινε συνήθως κατά το χρόνο κατά τον οποίο θεσπίστηκε η διάταξη αυτή, το ποσό της συντάξεως λόγω αναπηρίας ή γήρατος που λαμβάνει ο ένας από τους συζύγους προσαυξάνεται ανεξάρτητα από το φύλο του άλλου συζύγου, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του νόμου, δηλαδή εφόσον ο σύζυγος του συνταξιούχου δεν εργάζεται ή δεν είναι συνταξιούχος ασφαλιστικού οργανισμού, του Δημοσίου ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου (ΣτΕ 1261/1994, 7μελής, 2219/1997, 2466/1998). Η προσαύξηση αυτή της συντάξεως, που αποτελεί πρόσθετη ασφαλιστική παροχή, χορηγείται για την ενίσχυση του οικογενειακού εισοδήματος των συνταξιούχων του Ι.Κ.Α. που είναι ασθενέστεροι από οικονομική άποψη, τέτοιοι δε θεωρούνται καταρχήν οι έγγαμοι συνταξιούχοι, των οποίων ο σύζυγος δεν εργάζεται ή

δεν λαμβάνει σύνταξη από το Δημόσιο, ν.π.δ.δ., ή ασφαλιστικό οργανισμό. Συνεπώς, των συνταξιούχων αυτών δικαιολογείται η προσαύξηση της συντάξεως με τη χορήγηση ποσού ίσου με ενάμισι ημερομίσθιο ανειδίκευτου εργάτη, όπως το ημερομίσθιο ισχύει κάθε φορά. Η μη χορήγηση δε της προσαυξήσεως αυτής στους έγγαμους συνταξιούχους του Ι.Κ.Α., των οποίων οι σύζυγοι δεν συγκεντρώνουν τις πιο πάνω προϋποθέσεις (δηλαδή εργάζονται ή είναι συνταξιούχοι και, κατά κοινή πείρα, οι απολαβές τους υπερβαίνουν το ποσό της πιο πάνω προσαυξήσεως), δεν αντίκειται στη συνταγματική αρχή της ισότητας, αφού οι πιο πάνω κατηγορίες συνταξιούχων του Ι.Κ.Α. δεν τελούν υπό τις ίδιες συνθήκες, οικονομικές και εν γένει βιοτικές, ώστε να επιβάλλεται άνευ ετέρου σε περίπτωση που είναι έγγαμοι με παιδιά ή πλήρης εξομοίωσή τους και η επέκταση τυχόν ευνοικών διατάξεων που διέπουν τη μία κατηγορία και στην άλλη (πρβλ. ΣτΕ 1002/2005, 7μ., 250/20111, 3398/2011). Εξάλλου, η επίμαχη διάταξη, με τον ως άνω περιεχόμενο, δεν αντίκειται ούτε στη διάταξη του άρθρ. 21 παρ. 1 του Συντάγματος περί προστασίας της οικογένειας (ΣτΕ 3006/2006). Περαιτέρω, η διάταξη αυτή, προβλέπουσα «ενίσχυση», η οποία ως αποδέκτη έχει την οικογένεια και όχι έκαστο των ασφαλισμένων του ΙΚΑ, δεν δημιουργεί «δικαίωμα» υπέρ ενός εκάστου των συνταξιούχων και ως εκ τούτου δε δύναται να θεωρηθεί ότι αντίκειται στη αρχή προστασίας της «περιουσίας» του προσώπου κατ' άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (ΕΣΔΑ), (ΣτΕ 1124/2007, 4110/2012, για οικογενειακό επίδομα συζύγου και τέκνων, 1070/2014, για επίδομα συζύγου).

22. Περαιτέρω, κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων της παρ. 3, 5 και 6 του άρθρου 29 του α.ν. 1846/1951 , που ερμηνεύονται σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 118 επ. του Κανονισμού Ασφάλισης του Ι.Κ.Α. (απόφαση Υπουργού Εργασίας 55575/1479/1965, Β' 816) η προσαύξηση λόγω τέκνων χορηγείται στο συνταξιούχο από την ημερομηνία υποβολής της σχετικής αιτήσεώς του με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, τα οποία αποδεικνύουν τη συνδρομή των προϋποθέσεων του νόμου για τη χορήγηση της προσαυξήσεως (ΣτΕ 314/1988, 652/1989, 1768/1990). Το ανωτέρω δικαίωμα των τέκνων σε σύνταξη λήγει στο τέλος του μήνα, κατά τον οποίο συμπλήρωσαν το 18^ο έτος της ηλικίας τους ή και προ αυτού, εάν συνήψαν γάμο. Εάν, όμως, φοιτούν σε ανώτερες ή ανώτατες σχολές, το δικαίωμα αυτό παρατείνεται μέχρι το τέλος του μήνα που συμπληρώνουν το 24^ο έτος της ηλικίας τους (πρβλ. ΣτΕ 1331/2010, ΕφΑθ 5107/2013 Α' ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ).

23. Εξάλλου, από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται ότι, μεταξύ άλλων, δικαστική απόφαση τελεσίδικη ή ανέκκλητη, με την οποία γίνεται διάγνωση συγκεκριμένης διοικητικής διαφοράς, παράγει δεδικασμένο που καλύπτει και το ουσιαστικό ή δικονομικό διοικητικής φύσεως ζήτημα που κρίθηκε με αυτή. Ως κριθέν ζήτημα θεωρείται εκείνο, το οποίο αποτελεί αναγκαίο στήριγμα του συμπεράσματος που διατυπώνεται στο διατακτικό της αποφάσεως και το οποίο μόνο με την ευδοκίμηση εφέσεως είναι δυνατόν να ανατραπεί (ΣτΕ 3460/1994, 3599/2000). Η αρχή της νομιμότητας, ως ειδικότερη εκδήλωση του κράτους δικαίου, διέπει τη διοικητική δράση και επιβάλλει τη συμμόρφωση της Διοικήσεως, με θετικές ενέργειες ή με αποχή από κάθε αντίθετη ενέργεια, προς το περιεχόμενο των αποφάσεων που εκδίδονται επί διοικητικών προσφυγών και παράγουν δεδικασμένο (βλ. συναφώς και Ν. 3068/2002, ΝΣΚ 86/2010).

24. Ως συμμόρφωση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, το οποίο αποτελεί νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, προς τις δικαστικές αποφάσεις, νοείται η υποχρέωση των αρμοδίων υπηρεσιών του να προβαίνουν σε όλες τις ενέργειες ή παραλείψεις που επιβάλλονται για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων εκείνων που προκύπτουν σε βάρος αυτού από το περιεχόμενο κάθε απόφασης. Η εκτελεστικότητα της δικαστικής απόφασης εξαρτάται από τη φύση του διατακτικού της, το περιεχόμενο του οποίου προσδιορίζει εάν η απόφαση είναι δεκτική αναγκαστικής εκτέλεσης. Η υποχρέωση συμμόρφωσης προς το περιεχόμενο δικαστικής απόφασης δεν αποτελεί πάντοτε έννοια ταυτόσημη με εκείνη της «εκτέλεσης» της απόφασης, καθόσον η υποχρέωση συμμόρφωσης προκύπτει και από τις αιτιολογίες της απόφασης και ιδίως για ζητήματα τα οποία κρίνονται με δύναμη δεδικασμένου. Ενίοτε η πραγματοποίηση των όσων διατάσσονται με το διατακτικό της απόφασης, εκτός από συμμόρφωση, συνιστά ταυτόχρονα και εκτέλεση αυτής. Στις περιπτώσεις αυτές η έννοια της συμμόρφωσης ταυτίζεται με την έννοια της εκτέλεσης. Σε κάθε περίπτωση το πότε συγκεκριμένη δικαστική απόφαση είναι εκτελεστή ή πότε ο υπόχρεος διάδικος έχει υποχρέωση συμμόρφωσης με το περιεχόμενο δικαστικής απόφασης καθορίζεται από τις δικονομικές διατάξεις που διέπουν την έκδοσή της (ΝΣΚ 202/2012).

25. Σε κάθε περίπτωση, η μη συμμόρφωση των οργάνων της Διοικήσεως προς το περιεχόμενο δικαστικής αποφάσεως είναι μη νόμιμη και επισύρει υποχρέωση προς αποκατάσταση της προκληθείσας σε βάρος του διοικούμενου ζημίας, κατά τις διατάξεις του θεσμού της αστικής ευθύνης του Δημοσίου και των νπδδ, που λειτουργεί ως εγγύηση εφαρμογής του κράτους δικαίου. Το ειδικότερο, όμως, περιεχόμενο και η

έκταση των υποχρεώσεων της Διοικήσεως προσδιορίζονται από το αντικείμενο της απαγγελλόμενης ακυρώσεως, δηλαδή από το είδος και τη φύση της ακυρωθείσας πράξεως, καθώς και από την κρίση πάνω στα ζητήματα που εξέτασε και για τα οποία αποφάνθηκε το Δικαστήριο στο αιτιολογικό της αποφάσεώς του (ΔΕΑ 4347/2013, Α' ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ).

26. Εξάλλου, κατά το άρθρο 40 παρ. 4 του α.ν. 1846/1951 (Α' 179) κάθε παροχή που καταβλήθηκε αχρεωστήτως από το ΙΚΑ επιστρέφεται σ' αυτό εντόκως προς 5%, αναζητείται δε, κατά τις διατάξεις περί αναγκαστικής εισπράξεως των καθυστερούμενων εισφορών του Ιδρύματος. Από τον συνδυασμό των διατάξεων του εν λόγω άρθρου, καθώς και αυτών του άρθρου 27 παρ. 3 και 7 του ιδίου α.ν., συνάγεται ότι, η παραγραφή της αξιώσεως του Ι.Κ.Α. να αναζητήσει χρηματικές παροχές που καταβλήθηκαν από αυτό αχρεωστήτως είναι δεκαετής και αρχίζει από το τέλος του έτους, κατά το οποίο έγινε από το Ι.Κ.Α. η σχετική καταβολή. Και τούτο διότι, η διάταξη της παρ. 4 του άρθρου 40 του α.ν. 1846/1951 που ορίζει ότι, αι αχρεωστήτως καταβληθείσαι παρά του Ιδρύματος χρηματικά παροχαί αναζητούνται κατά τας διατάξεις περί αναγκαστικής εισπράξεως των εισφορών, υπονοεί, κατά την έννοιά της, ότι και για τις αχρεωστήτως καταβαλλόμενες παροχές από το Ι.Κ.Α. εφαρμόζονται για την ταυτότητα του λόγου και το ενιαίο της ρυθμίσεως οι περί δεκαετούς παραγραφής των καθυστερούμενων εισφορών διατάξεις της παρ. 6 (πρώην 7) του άρθρου 27 του αυτού αναγκαστικού νόμου (ΣτΕ 2448/1993, ΔΕΦ ΘΕΣΣΑΛ 703/2011, ΕΔΔΔΔ 2012/221, ΔΔΙΚΗ 2013/169).

27. Περαιτέρω, κατά γενική όμως αρχή του δικαίου της κοινωνικής ασφάλισης, που συμπορεύεται προς τη διάταξη αυτή, η αναζήτηση από τον ασφαλιστικό Οργανισμό, αχρεωστήτως, πλην καλοπίστως, ληφθεισών περιοδικών ασφαλιστικών παροχών μετά την πάροδο ευλόγου χρόνου από την είσπραξή τους αντίκειται στις αρχές της εύρυθμης και χρηστής διοίκησης, λόγω των απρόβλεπτων οικονομικών συνεπειών που θα συνεπαγόταν το μέτρο τούτο σε βάρος αυτού που έλαβε τις παροχές. Η, κατά τα άνω αναζήτηση των παροχών αυτών επιτρέπεται μόνον αν κριθεί ότι, ο εισπράξας τα αναζητούμενα ποσά τελούσε κατά την είσπραξή τους σε δόλο έναντι της διοίκησης (ΣτΕ 2729/2005, 951/2005), η συνδρομή δε του δόλου πρέπει να βεβαιώνεται με πλήρως αιτιολογημένη κρίση που αποτελεί τη βάση της αναζητήσεως (πρβλ. ΣτΕ 1917/1993, 237/2000, 1876/2002, 819/2007, 1416/2007, 2291/2009, 590/2010) και να συντρέχει στο πρόσωπο του εισπράξαντος, από τον οποίο αναζητείται, καταρχήν, η αχρεωστήτως καταβληθείσα παροχή (ΔΕΑ 290/2009, Α' ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ,

ΔΔΙΚΗ 2012/187). Η ως άνω γενική αρχή του ασφαλιστικού δικαίου είναι εφαρμοστέα σε κάθε περίπτωση και, επομένως και στην περίπτωση που οι ασφαλιστικές παροχές έχουν καταβληθεί σε εκτέλεση δικαστικής απόφασης, η οποία, όμως στη συνέχεια, εξαφανίζεται από το Διοικητικό Εφετείο (ΔΕΦ ΛΑΡ 1/2005, ΔΙΚΟΓΡΑΦΙΑ 2005/586). Εξάλλου, κατά την έννοια της ίδιας διάταξης επιβάλλεται η αναζήτηση από το Ι.Κ.Α. των ποσών αυτών, αν το διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της εισπράξεως και της αναζητήσεως είναι μικρό, εκτός αν αυτός που έχει εισπράξει, παρανόμως, πλην καλοπίστως, τις χρηματικές ασφαλιστικές παροχές, επικαλεστεί και αποδείξει ότι η επιστροφή τους στο Ι.Κ.Α. θα επιφέρει εις βάρος του απρόβλεπτες και δυσμενείς για την διαβίωσή του συνέπειες (πρβλ. ΣτΕ 387/1993, 822/1996, 827/2005, 525/2006, 153/3008, ΔΕΑ 5199/2013, Α' ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΝΟΜΟΣ).

28. Σημειωτέον δε ότι, με αποφάσεις των Ανωτάτων Δικαστηρίων (ΑΔ ΗΟC ΑΠ 446/1989, Δ/ΝΗ 1991, 515, ΔΕΝ/1990, 229, ΕΕΝ/1990, 131, ΕΕΡΓΔ/1990, 427) έχει κριθεί ότι, εάν ανατραπεί η, ευνοϊκή για τα συμφέροντα του ασφαλισμένου πρωτόδικη δικαστική απόφαση, με την έκδοση εκείνης του Δευτεροβαθμίου Δικαστηρίου, τότε ο καταλογισμός εκ μέρους του ΙΚΑ τόκων είναι νόμιμος μόνον για το, μετά την δημοσίευση της απόφασης του Δευτεροβαθμίου Δικαστηρίου, έως και την έκδοση της καταλογιστικής απόφασης του Δ/ντή του οικείου Υποκ/τος, χρονικό διάστημα, αφού, κατά το προγενέστερο χρονικό διάστημα, ο ασφαλισμένος κατείχε τα καταβληθέντα σ' αυτόν ποσά συντάξεων με νόμιμη αιτία και όχι αχρεωστήτως (λαβών γνώση για το εν λόγω αχρεώστητο της καταβολής των συντάξεων αυτών, μόνον από την έκδοση της ως άνω απόφασης (του Δευτεροβαθμίου Δικαστηρίου).

29. Στην προκειμένη υπόθεση, σύμφωνα με το αιτιολογικό της με αριθμό 644/2006 απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Πειραιώς (Τμήμα Ε' Τριμελές), η προβλεπόμενη από τη διάταξη του άρθρου 29 παράγραφος 3 του ν. 1846/1951 προσαύξηση της συντάξεως λόγω οικογενειακών βαρών αποτελεί ασφαλιστική παροχή, χρηματοδοτούμενη από τις ασφαλιστικές εισφορές των ασφαλισμένων που καταβάλλονται στον Κλάδο Συντάξεων του Ι.Κ.Α. και η χορήγησή της προϋποθέτει την επέλευση ασφαλιστικού κινδύνου, δηλαδή του οικογενειακού βάρους που συνεπάγεται για τον συνταξιούχο η ύπαρξη συζύγου που δεν εργάζεται και δεν συνταξιοδοτείται, ή τέκνων που είναι ανήλικα ή σπουδάζουν. Τυχόν αντίθετη εκδοχή χορηγήσεως της προσαυξήσεως της συντάξεως λόγω οικογενειακών βαρών σε όλους τους έγγαμους συνταξιούχους, ανεξαρτήτως των προϋποθέσεων που θέτει η ως άνω διάταξη, οι οποίες συνδέονται με την επέλευση του κινδύνου των οικογενειακών βαρών, θα είχε

ως αποτέλεσμα τη χορήγηση ασφαλιστικής παροχής χωρίς την επέλευση του ασφαλιστικού κινδύνου, κατ' αντίθεση προς τις γενικές αρχές της κοινωνικής ασφαλίσεως (ιδ. 3^ο φύλλο της εφετειακής απόφασης).

Απάντηση

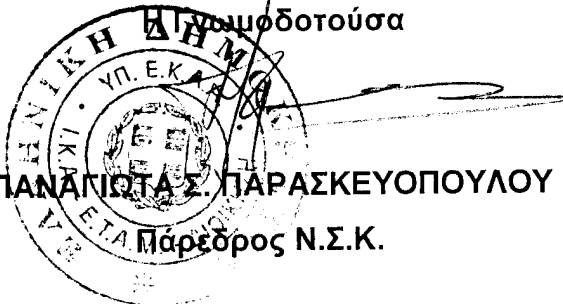
Κατ' ακολουθία των προεκτεθέντων, επί του τεθέντος ερωτήματος, η απάντηση είναι ότι:

30. Όσον αφορά τη δυνατότητα μη εκτέλεσης του διατακτικού και μη συμμόρφωσης προς το δεδικασμένο της ως άνω εφετειακής απόφασης από πλευράς των αρμοδίων οργάνων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, με δεδομένο ότι, υφίσταται κατ' αρχήν υποχρέωση αυτών να προβαίνουν σε όλες τις ενέργειες ή παραλείψεις που επιβάλλονται για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων εκείνων που προκύπτουν σε βάρος τους από το περιεχόμενο κάθε δικαστικής απόφασης, είναι προφανές ότι, υφίσταται εν προκειμένω τέτοια υποχρέωση, καθόσον, με την εν λόγω απόφαση κρίθηκε τελεσίδικα το ζήτημα της αιτούμενης προσαύξεσης της σύνταξης του Α.Η. προφανώς ως προς τα τέκνα αυτού, όπως προκύπτει σαφώς από το ίδιο το αιτιολογικό της απόφασης αυτής. Το γεγονός δε, του σφάλματος της αρμόδιας υπηρεσίας του Ιδρύματος, εν προκειμένω ΙΚΑ-ΕΤΑΜ Λαμίας, λόγω της μη χορήγησης της αιτηθείσας προσαύξεσης λόγω τέκνων με την αρχική συνταξιοδοτική απόφαση, δεν αναιρεί, επ' ουδενί, τόσο την καταρχήν υποχρέωση συμμόρφωσης προς το δεδικασμένο της τελεσίδικης εφετειακής απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Πειραιά, όσο και την εκτέλεση αυτής, σύμφωνα με τα αναλυτικά αναφερόμενα στο διατακτικό αυτής, σύμφωνα με το οποίο κρίθηκε τελεσίδικα ότι, ο εφεσίβλητος «...δεν δικαιούται την αιτούμενη προσαύξηση εφόσον λαμβάνει αυτή η σύζυγός του, η οποία εργάζεται, όπως νόμιμα και ορθά έκρινε η Τοπική Διοικητική Επιτροπή...».

31. Περαιτέρω, σχετικά με το νόμιμο ή μη του καταλογισμού από πλευράς του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, εντόκως προς 5%, των εισπραχθέντων από τον Α.Η. ασφαλιστικών παροχών, ήτοι της προσαύξεσης της συντάξεώς του για τα ανωτέρω τέκνα του, δυνάμει της εκδοθείσας με αριθμό 644/2006 εφετειακής και τελεσίδικης απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Πειραιώς, με δεδομένο ότι, η παρ. 4 του άρθρου 40 του α.ν. 1846/1951, επιβάλλει το έντοκο μόνο στις αχρεωστήτως καταβληθείσες υπό του ΙΚΑ παροχές σε ασφαλισμένο, στην υπό κρίση υπόθεση, σύμφωνα με την προπαρατεθείσα νομολογία, ως αχρεωστήτως καταβληθέντα θεωρούνται, μόνο τα ποσά που καταβλήθηκαν στον

ανωτέρω από το Ίδρυμα μετά την ημερομηνία έκδοσης της εν λόγω απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Πειραιώς έως την ημερομηνία έκδοσης της καταλογιστικής απόφασης του Δ/ντή του αρμοδίου Υποκαταστήματος του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (ΙΚΑ-ΕΤΑΜ Αμφισσας), υπό τον περιορισμό της δεκαετούς παραγραφής της παρ. 6 του άρθρου 27 του α.ν. 1846/1951. Πλην εφόσον, σύμφωνα με τα δεδομένα της υπόθεσης, ο ως άνω συνταξιούχος Α.Η. είναι καλόπιστος ως προς τη είσπραξη της ανωτέρω προσαύξησης, καθόσον η εν λόγω καταβολή έγινε σε εκτέλεση της ως άνω και ήδη εξαφανισθείσας, δευτεροβαθμίας, πρωτόδικης απόφασης και της τροποποιητικής απόφασης του αρμοδίου Υποκ/τος ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, και με δεδομένο τις απρόβλεπτες οικονομικές εις βάρος του και δυσμενείς για την διαβίωσή του συνέπειες που θα επιφέρει η τυχόν είσπραξή τους από το Ίδρυμα, δεν είναι εν τέλει νόμιμη η εκτέλεση της αρ. 644/2006 απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Πειραιώς και ο καταλογισμός, συνεπεία αυτής, σε βάρος του Α.Η., της επιδικασθείσας προσαύξησης από τις διοικητικές αρχές, ως αντικείμενης στην αρχή της εύρυθμης και χρηστής διοίκησης.

Η Γνωμοδοτούσα

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ Σ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ
Παρέδρος Ν.Σ.Κ.